

# Tasarım Alanında Sanat Eğitimi Sektör Çalışanlarıyla Değerlendirmek

Dr. Pınar Çınar <sup>1</sup>

Makale Geliş Tarihi: 03.03.2021

Yayıma Kabul Tarihi: 04.01.2022

## Özet

Yükseköğretim kurumlarında eğitimin kalitesinin artırılmasına yönelik olarak yapılan değerlendirme çalışmalarında veri sağlayacak kaynaklardan biri de mezunlardır. Bu çalışmada, Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde, moda tasarımı alanında sanat eğitiminin sektörde çalışan mezunların görüşleriyle değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla, sektörde çalışan alan mezunlarının, iş pozisyonlarının gerektirdiği yetkinlikler, alınan eğitimin bu yetkinlikleri kazandırma durumu ve moda tasarımı programlarında verilen sanat eğitimi daha etkili ve yeterli hale nasıl getirilir sorularını yanıtlamaları istenmiştir. Mezun görüşleri doğrultusunda moda tasarımı alanında verilen sanat eğitiminin bir değerlendirilmesi yapılmış ve öneriler getirilmiştir. Araştırma, nitel araştırma deseninde tarama modelinde yapılan bir çalışmadır. Araştırma verilerinin analizinde, ölçme formuyla toplanan verilere, frekans, yüzde dağılım ve çoklu cevap analizi temelinde tanımlayıcı istatistik uygulanmıştır. Mezun görüşlerinin alınmasında ön lisans ve lisans düzeyinde 85 mezuna ulaşılmıştır. Moda tasarımı alanında sanat eğitiminin daha etkin ve yeterli hale gelmesine yönelik sektör çalışanlarının önerisi: okul dışı sektör, tasarımcı vb. ile işbirliğine dayalı, uygulama ağırlıklı, uzmanlık odaklı program yapısı ve uygun derslerle geliştirilmiş bir sanat eğitimi modeli olmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Tasarım, moda tasarımı, sanat eğitimi.

## EVALUATING ART EDUCATION IN THE FIELD OF DESIGN WITH SECTOR EMPLOYEES

### Abstract

Graduates are one of the sources that will provide data in the evaluation studies conducted to increase the quality of education in higher education institutions. In this study, at the higher education level in Turkey at the field of fashion design, art education is aimed to evaluate with the opinions of graduates working in the sector. For this purpose, field graduates working in the sector were asked to answer the questions of competencies required by job positions, the state of gaining these competencies in the education received, and how to make art education provided in fashion design programs more effective and sufficient. Art education in the field of fashion design has been evaluated and suggestions have been made in line with the opinions of the graduates. The research is a survey model study in qualitative research design. In the analysis of the research data, descriptive statistics on the basis of frequency, percentage distribution and multiple response analysis were applied to the data collected with the measurement form. It has reached 85 graduates at associate degree and undergraduate level in receiving alumni views. Suggestion of sector employees to make art education more effective and sufficient in the field of fashion design: out-of-school sector, designer etc. has become an education model developed with a collaborative, practice-oriented, expertise-oriented program structure and appropriate lessons.

**Keywords:** Design, fashion design, art education.

<sup>1</sup> Dr. Pınar Çınar, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Ferizli Meslek Yüksekokulu, Tasarım Bölümü, Sakarya. E-Posta: pcinar@subu.edu.tr. ORCID: 0000-0001-5187-0063

## 1.Giriş

Moda tasarımı alanında sanat eğitiminin sektörde çalışan mezun görüşleriyle değerlendirildiği çalışmanın giriş bölümünde Türkiye' de moda tasarımı eğitimi ve moda tasarımında sanat eğitimi alt başlıklarına değinilmektedir.

### 1.1.Türkiye'de Moda Tasarımı Eğitimi

21. yy. bilgi ve teknoloji çağında, ülkelerin üzerinde önemle durdukları ve giderek önem kazanan sektör eğitim olup, toplumların geleceği, verilen eğitimin başarısıyla değerlendirilmektedir. Çağdaş eğitim sistemi bilim, teknoloji ve sanat alanlarında yaşanan gelişmelere paralel olarak yapıcı, yaratıcı ve üretici; bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarına sahip, nitelikli insan gücünü yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Günümüzde üniversiteler bilim üreten merkezler olma özelliğiyle birlikte toplumun yetişmiş nitelikli insan gücü ihtiyacını karşılama sorumluluğu da taşımaktadır. Üniversiteler, Türkiye'de moda tasarımı alanında eğitim veren başlıca kurumlar arasında yer almaktadır. Moda tasarımı alanında verilen eğitim ile bilimsel araştırma süreçlerini bilen, hedef kitlenin gereksinimlerine uygun, yeni, yaratıcı, estetik, özgün giysiler tasarlayan ve tasarımlarını üretebilme bilgi ve becerisine sahip olan moda tasarımcısının yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bugün, yükseköğretim kurumlarında verilen moda tasarımı eğitiminin kökleri Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar gitmektedir.

Cumhuriyet döneminde başlatılan eğitim seferberliğiyle birlikte, her şehirde kız enstitüsünün açılması, Akşam Kız Sanat okullarının ilçelere kadar yaygınlaştırılması kararlaştırılmıştır. Kız Enstitüleri ile Akşam Kız Sanat okullarının öğretmen gereksinimini karşılamak üzere 1934'te öğretim süresi iki yıl olan Kız Öğretmen Okulu açılmıştır. 1940'ta öğretim süresi üç yıla çıkarılan okul, Kız Meslek Öğretmen Okulu olarak adlandırılmıştır. 1947'de ise öğretim süresi dört yıla yükseltilerek Kız Teknik Öğretim Okulu adıyla yüksekokul haline gelmiştir (Arıç, 2014: 195). Aynı dönemde, endüstriye yönelik verilen sanat ve tasarım eğitiminin okullandırıldığı Bauhaus Okulu'nu ekol olarak alan İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu 1957'de eğitim öğretime başlamıştır. Programları arasında tekstil sanatlarının da yer aldığı İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu, zamanla sanat okulu haline gelen Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'ne dönüşmüştür (Başaran ve Şirin, 2013: 74).

Sonraki yıllarda sayıları artan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı dört yıllık eğitim ve öğretim veren yüksek teknik öğretmen okulları olarak

adlandırılan Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulları; 18.06.1982 sayılı Yasa ile değiştirilerek kabul edilen 28.03.1983 tarihinde çıkarılmış 41 sayılı KHK ile mesleki ve teknik eğitim fakültelerine dönüştürülmüş ve Gazi Üniversitesi'ne bağlanmıştır. İlerleyen zaman içerisinde bu fakülteler diğer bazı üniversitelerde de kurulmuştur. 2009 yılına kadar da bünyelerinde 42 farklı programın uygulandığı mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin sayıları 23'e yükselmiştir. 2009 yılında, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve Bakanlar Kurulu'nun aldığı idari bir kararla, Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim alanında öğretmen yetiştirme politikaları yeniden düzenlenmiştir. 13.11.2009 tarih ve 27405 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 2009/15546 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'na göre, yükseköğretim kurumları bünyesinde bulunan mesleki eğitim fakülteleri, mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin kapatılarak, yükseköğretim kurumlarına bağlı yeni fakültelerin kurulması kararı alınmıştır. Bu kararname ile Gazi ve Selçuk Üniversiteleri bünyesinde yer alan mesleki eğitim fakülteleri yerine sanat ve tasarım fakülteleri kurulmuştur. Mesleki eğitim fakültelerinde Giyim Endüstrisi Öğretmenliği, Moda Tasarımı Öğretmenliği, Hazır Giyim Öğretmenliği olarak adlandırılan programlar; sanat ve tasarım fakültelerinde Moda Tasarımı ve Tekstil Tasarımı Programı olarak adlandırılmıştır.<sup>1</sup> Bu yıldan itibaren Türkiye'de yer alan çeşitli üniversitelerde, Sanat ve Tasarım Fakülteleri ya da Güzel Sanatlar Fakültelerinde Moda Tasarımı, Moda ve Tekstil Tasarımı olarak programlar açılmıştır.

Cumhuriyetin ilk ve yıllarında devlet politika ve kalkınma planları ile temelleri atılan tekstil ve hazır giyim endüstrisinde, 1980'li yıllarda Türkiye' nin dış ticarete açılmasıyla, marka yaratma ve özgün tasarımlar sunma çabaları önem kazanmıştır. 1990'larda ise moda ve moda ürünlerinin ülkelerin ekonomileri ve imajları için önemli bir yere sahip olmaya başlaması, 2000'li yıllarda Türkiye'nin hazır giyim ve konfeksiyon ihracatının arttırmasıyla moda ve tekstil tasarımı eğitimi veren kurum ve kuruluşların sayısında da artış yaşanmıştır. Devlet ve vakıf üniversitelerinde önlisans ve lisans düzeyinde ardı ardına moda ve tekstil tasarımı bölümleri açılmaya başlanmıştır (Aygül ve Özüdoğru, 2014: 47-48). 2018 yılı Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) Klavuzu'na göre, moda tasarımı eğitimi veren 47 önlisans programı ve 31 lisans programı bulunmaktadır. 47 önlisans programının 31'i devlet, 16'sı vakıf üniversitesinde; 31 lisans programının 15'i devlet, 16'sı vakıf üniversitesindedir.

Hızla değişen ve gelişen günümüz dünyasında yükseköğretim sistemleri bilimsel, teknolojik ve toplumsal değişimin getirdiği yeni koşullara cevap vermek, sisteme katkı sağlamak zorundadır. Bu katkıyı yapabilmesi için

<sup>1</sup> Kemal Yıldırım, "Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması" 2017.

sistemin kendini dönüştürmesi-yenilemesi gerekmektedir. Dönüşümün temelinde ise değerlendirme yer almaktadır. Yükseköğretim kurumlarında eğitim kalitesinin artırılması için gerçekleştirilen değerlendirme çalışmalarında veri sağlayacak kaynaklardan biri de mezunlardır. Mezunların, aldıkları eğitime ilişkin değerlendirmeleri, eğitimin kalitesi ve iş yaşamına uygunluğu hakkında geri bildirim sağlar. Mezunların öğretimin içeriği ve kalitesine ilişkin görüşleri, işe yerleşme oranları, mezuniyet sonrası işe girişte ve mesleğini yaparken öğrenim hayatında eksik ve yetersiz kaldığını düşündüğü konulara ilişkin görüşleri değerlendirme için yararlı ve yönlendiricidir. Yükseköğretim düzeyinde verilen moda tasarımı eğitiminin sanat eğitimi alanıyla, sektörde çalışan görüşleriyle değerlendirildiği bu çalışmanın, moda tasarımı eğitim öğretim kalitesinin iyileştirilmesi yönüyle disipline katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

## 1.2. Moda Tasarımında Sanat Eğitimi

Bireyin yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü geliştirerek, duygu, düşünce ve izlenimlerini estetik bir düzeyde anlatabilmesini sağlamak amacı ile yapılan tüm eğitim çabasına 'sanat eğitimi' denir" (Artut, 2001: 89). Resim, heykel, mimarlık, grafik sanatlar, endüstri tasarımı, uygulamalı sanatlar, sinematografi, fotoğrafı, moda tasarımı, video sanatı gibi çeşitli disiplin dallarıyla ilgili olan ve okul öncesinden yükseköğretime kadar her eğitim kademesindeki sanat eğitimi ve öğretimine yönelik gerçekleştirilen kuramsal ve uygulamalı çalışmalar 'görsel sanatlar eğitimi' ya da yalnızca 'sanat eğitimi' olarak adlandırılır (Kırıçoğlu, 2005: 2).

Sanat eğitimi, okul içindeki ve dışındaki eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır. Sanat eğitimi: kültürel okuryazarlık, yaratıcılık ve yaratıcı düşünme yeteneklerinin gelişmesine, bilişsel ve duyuşsal öğrenmeye, estetik duyarlılığın (eleştiri) ve sanatsal yeteneklerin kazanılmasına ve sanat pratiklerinin öğrenilmesine katkıda bulunur (Akın ve Ece, 2015: 8).

Sanat eğitimi, kişiye duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmesi, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir seviyeye ulaştırabilmesi, estetik yargı yapabilmesi konusunda yardımcı olmayı amaçlarken, gözlem yapma, özgün buluş, pratik düşüncüyü, bireyin el becerisini geliştirir ve bireşim yapmasına yardımcı olur. Var olanları yineleyen değil, yeni olanı yapabileme yeterlilikleri olan insanları yetiştirmeyi hedefleyen sanat eğitimi sürecinde; algılama, bilgilenme, düşünme, tasarlama, yorumlama, ifade etme, eleştirme davranışları, estetik ilkeler doğrultusunda sanatların dili kullanılarak öğrenilir (Küçüktepepınar, 2014: 28).

Yaratıcılık, malzeme, kurgu, işlev ve estetik arasında kavramsal bir bağ kurabilmeyi gerektirir. Kişide estetik ve yaratıcılık yeterliğini geliştirmek için pek çok süreç birlikte işe koşulmalıdır. Bu anlamda, Uygarlık Tarihi, Sanat Eğitimi Kuramları ve Estetik gibi kavramsal derslerin gereği tartışılmaz ölçüde önemlidir. Bu alt yapı derslerinin zorunlu ve sürekli olarak öğrenciye verilmesi, aynı zamanda uygulamalı atölye derslerinde de konu ve kurgu sırasında tartışma, tekrar ve vurgu gibi geri pekiştirmeyle sürekli gündemde tutulması gerekmektedir. Estetik, doğuştan gelen bir yeti değildir; öğretilen, öğretildikçe gelişen bir yapıdır. Erinç'in (1995) de belirttiği gibi, estetik öğretimi, kişide oluşabilen yanlış estetik beğeni ve değerlerin neden yanlış olduğunun yine estetik yolu ile öğretilmesidir. Uygulamalı sanatlar eğitiminde estetik değerlendirmede ürün işlevsel boyutu ve malzemeye birlikte ele alınmalı, kavramlar boşlukta kalmamalı ve içi doldurulmalıdır (Alp, 2009: 54).

Güzeli görebilen, nesnelere estetik ölçütlerle değerlendirebilen, tercihlerini incelmeye zevkiyle yapabilen, estetik algısı yüksek moda tasarımcısının yetiştirilmesinde farklı sanat alanlarından yararlanılmalıdır (resim, heykel vb). Böylece estetik olanın farklı hallerde bürünmüş hali çok çeşitli biçimlerde sunulmuş olur ve kişi karşılaştırmalar yaparak, farklı biçimlerde de olsa "güzeli" estetik ölçütlerle değerlendirme olanağı bulur. Kişi ne kadar çok estetik uyarana buluşursa, yaşantı geçirirse estetik algısı da o denli gelişir (San, 2003: 24-25).

İncelenen çalışmalar gerek moda tasarımı gerekse de sanat eğitimi alanı uzmanlarının benzer kavramları kullandıkları göstermektedir. Moda tasarımı alanı uzmanları nitelikli moda tasarımcısını, araştırma süreçlerini bilen ve yürütebilen, estetik algısı gelişmiş, yeni, yaratıcı, özgün ürün tasarlayabilen, tasarımını üretebilme bilgi ve becerisine sahip, eleştiri becerisi gelişmiş yetkinliklerle ifade etmektedirler. Sanat alan uzmanları ise sanat eğitiminin bireye, eleştirel düşünme, estetik algı, özgünlük, yaratıcılık, analiz, sentez, yorumlama vb becerilerin kazanılmasında öğrenme ortamı sağladığını ifade etmektedir. Bu durum, nitelikli bir moda tasarımcısı ve moda tasarımı eğitimi için etkin bir sanat eğitiminin önemini ortaya koymaktadır. Bu bilgidен hareketle, moda tasarımı alanında verilen sanat eğitimine ilişkin mezun görüşleri nedir? sorusu araştırmanın problemi olarak ele alınmış ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sektörün, yüksek öğretim düzeyi moda tasarımı mezunundan beklediği yeterlikler nelerdir?
2. Alınan eğitimin sektörün gerektirdiği yeterlikleri kazandırma durumu nedir?

3. Moda tasarımı alanında verilen sanat eğitimi daha etkili ve yeterli hale nasıl getirilebilir?

## 2. Yöntem

Bu bölümde sırasıyla araştırma modeli, çalışma grubu ve veri toplama aracı ile ilgili bilgiler sunulmuştur.

### 2.1.Araştırma Modeli

Bu araştırma,Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde moda tasarımında verilen sanat eğitiminin, sektörde çalışan mezun görüşlerinin ışığında değerlendirilmesini amaçlayan nitel araştırma deseninde ve tarama modelinde bir çalışmadır.“Nitel araştırma, gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği” araştırma olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 19). Tarama modeli geçmişte varolmuş veya halen varolan bir durumu, olay nesne ve bireylere müdahalede bulunmadan oldukları gibi tanımlamaya çalışan bir yaklaşımdır. Tarama modelinde veri, nesne ya da bireyin doğrudan kendisinden sağlanabileceği gibi, önceden tutulmuş çeşitli kayıtlar (yazılı belge, resi, ses görüntü kayıtları), eski kalıntılar, alandaki kaynak kişiler yoluyla sağlanabilmektedir (Karasar, 2002: 77). Çalışmanın amacına yönelik olarak, moda tasarımı ön lisans ve lisans düzeyi mezunu, sektörde çalışanlara uygulanan görüş formu ile sektörün beklediği yeterlikler, alınan eğitimin bu yeterlikleri kazandırma durumu ve moda tasarımı programlarında verilen sanat eğitimi daha etkili ve yeterli hale nasıl getirilirsorularına yanıt aranmıştır. Elde edilen bulgularla moda tasarımında sanat eğitime yönelik bir değerlendirme yapılmışve öneri getirilmiştir. Mezun görüşlerinin alınmasında ön lisans ve lisans düzeyinde 85 mezuna ulaşılmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde, ölçme formuyla toplanan verilere frekans, yüzde dağılım, çoklu cevap analizi temelinde tanımlayıcı istatistik uygulanmıştır. Çalışma bulgularıyla moda eğitiminin bugünü ve geleceği açısından alan uzmanlarına veri sağlaması yönüyle önemlidir.

### 2.2. Çalışma Grubu

Türkiye’deki moda tasarımı ön lisans ve lisans mezun görüşlerini almak üzere moda tasarımı, moda ve tekstil tasarımı, giyim vb. program mezunlarından oluşan çalışma grubu belirlenmiştir. Mezun çalışma

grubunun belirlenmesinde kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem araştırmanın problemine ilişkin zengin bilgi kaynağı olabilecek birey veya durumların saptanmasında etkilidir. Süreç ilerledikçe isimler veya durumlar bir kartopu gibi büyüyerek devam eder, belirli bir süre sonra aynı isimler veya durumlar öne çıkmaya başlar, bu durum araştırmacının yeterli örnekleme ulaştığına işaret eder (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 107).

Mezun çalışma grubunun, eğitim düzeyi, mezun olunan üniversite, çalıştığı sektör, iş tecrübesi ve iş pozisyonu bilgileri demografik özelliklerini oluşturmaktadır. Araştırmaya 29 üniversitenin moda tasarımı, moda ve tekstil tasarımı, giyim endüstrisi öğretmenliği vb. alanı mezunlarından oluşan 50 önlisans ve 35 lisans düzeyi mezunu katılım sağlamıştır. Mezun olunan üniversite dağılımında, en yüksek katılım oranının %12.9 ile Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi mezunu olduğu görülmektedir. Mezun dağılımında bu oranı %11.8 ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, %8.2 ile Dumlupınar Üniversitesi, %5.9 ile Nişantaşı Üniversitesi ve İstanbul Aydın Üniversitesi izlemektedir. En az katılım oranını ise %1.2 ile Afyon Kocatepe Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Altınbaş Üniversitesi, Eskişehir Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Beykent Üniversitesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Erzincan Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, İstanbul Işık Üniversitesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Munzur Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi mezunlarının oluşturduğu görülmektedir.

Mezun çalışma grubunun iş tecrübesine göre dağılımında 1-4, 5-9, 10-14, 15-19, 20 yıl ve üstü olarak beş sınıflama belirlenmiştir. En yüksek katılımı % 44.7 ile 1-4 yıl iş tecrübesine sahip mezunların oluşturduğu görülmektedir. En düşük katılımı ise %7.1 ile 10-14 yıl iş tecrübesine sahip mezunlar oluşturmaktadır.

Çalışılan sektör ve iş pozisyonu bulguları açık uçlu yanıtlardan elde edilmiştir. Verilen yanıtlar sonucunda araştırmacı tarafından kategorize edilmiş ve yanıtlar incelenerek ilgili kategorilere dağıtılmıştır. Çalışma grubundaki moda tasarımı önlisans ve lisans düzeyi mezunların çalışılan sektör dağılımı incelendiğinde en yüksek katılımın %77 oranı ile tekstil sektörü çalışanı yanıtını verenlerin oluşturduğu görülmektedir. Bu oranı %10.6 ile konfeksiyon yanıtını veren çalışanlar izlemektedir. En düşük katılım oranı %1.2 olup triko tekstil ve tekstil kumaş sektöründe çalıştığını ifade eden katılımcılardan oluşmaktadır.

Çalışma grubunun iş pozisyonuna göre dağılımında en yüksek katılımın



%15.3 ile modelist olarak çalışanların oluşturduğu görülmektedir. Bunu %12.9 oranı ile uzman tasarımcı olarak çalışan katılımcılar izlemektedir. En düşük katılımı ise %1.2 oran ile makine nakışçısı, paketleme, üretim şefi, boyama, yıkama uzmanı, laborant, maliyet uzmanı pozisyonunda çalışan mezunlar oluşturmaktadır.

### 3. Bulgular

Moda tasarımı önlisans ve lisans düzeyi mezunların, Sektörün, yükseköğretim düzeyi moda tasarımı mezunundan beklediği yeterlikler nelerdir? Alınan eğitimin sektörün gerektirdiği yeterlikleri kazandırma durumu nedir? ve Moda tasarımı alanında verilen sanat eğitimi daha etkili ve yeterli hale nasıl getirilebilir? sorularına ilişkin görüşlerini içeren bulgular bu bölümde yer almaktadır.

Moda tasarımı önlisans ve lisans düzeyi mezunların iş pozisyonlarının gerektirdiği yetkinlikler için verdikleri yanıtlar aşağıda verilmiştir.

Temel Yeterlikler	Önlisans		Lisans	
	f	%	f	%
Eleştirel olma	28	7.7	22	7.7
Sorgulama	39	10.8	28	9.8
Özgünlük	30	8.3	24	8.4
Yenilik	36	9.9	32	11.2
Estetik algı	34	9.4	27	9.5
Sorun belirleme	34	9.4	23	8.1
Çözüm üretme	47	13.0	33	11.6
Yaratıcılık	34	9.4	29	10.2
Yorumlama	38	10.5	30	10.5
Değerlendirme	36	9.9	30	10.5
Diğer	6	1.7	7	2.5
Toplam	362	100	285	100

\*Katılımcılar birden fazla seçenek işaretleyebildiklerinden, frekanslar çoklu cevap setine göre alınmış ve verilen toplam cevaba göre oranlanmıştır.

Tablo 1. İş Pozisyonunun Gerektirdiği Temel Yeterlikler İçin Verilen Yanıtların Dağılımı

Önlisans düzeyi mezunların iş pozisyonunun gerektirdiği temel yeterlikler için verdikleri yanıtlar, %13 ile çözüm üretme, %10.8 ile sorgulama, %10.5 ile yorumlama ve %9.9 ile yenilik ve değerlendirme yeterliklerinin diğerlerine göre daha gerekli görülüşü bilgisini vermektedir. Lisans düzeyi mezunların ise iş pozisyonunun gerektirdiği temel nitelikler için



verdikleri yanıtlar, % 11.6 ile çözüm üretme, % 11.2 ile yenilik, % 10.5 ile yorumlama ve değerlendirme, % 10.2 ile yaratıcılık yeterliklerinin yüksek oranda gerekli görüldüğü bilgisini oluşturmaktadır. Önlisans düzey mezunlarında yanıtların % 1.7'sini; lisans düzey mezunlarında ise yanıtların % 2.5'ini diğer yanıtı oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan mezunların diğer seçeneğine verdikleri yanıtı, işlem hızı, disiplin, objektiflik, liderlik, iletişim ve analitik düşünme olarak ifade etmiştir.

Yeterlikler	Eğitim Düzeyi	Katılım Düzeyi		Kesinlikle katılmıyorum		Kısmen katılmıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Aldığım eğitim moda tasarımıda eleştiri becerisi kazandırmıştır	Önlisans	-	-	2	4.0	15	30.0	18	36.0	15	30.0
	Lisans	1	2.9	1	2.9	11	31.4	10	28.6	12	34.3
Aldığım eğitim moda tasarımıda sorgulama becerisi kazandırmıştır	Önlisans	-	-	1	2.0	18	36.0	15	30.0	16	32.0
	Lisans	1	2.9	1	2.9	11	31.4	9	25.7	13	37.1
Aldığım eğitim moda tasarımıda yenilik ve özgünlük becerisi kazandırmıştır	Önlisans	-	-	3	6.0	12	24.0	16	32.0	19	38.0
	Lisans	2	5.7	-	-	10	28.6	4	11.4	19	54.3
Aldığım eğitim moda tasarımıda estetik becerisi kazandırmıştır	Önlisans	-	-	4	8.0	8	16.0	18	38.0	20	40.0
	Lisans	1	2.9	1	2.9	8	22.9	11	31.4	14	40.0
Aldığım eğitim moda tasarımıda analiz becerisi kazandırmıştır	Ön lisans	-	-	2	4.0	14	28.0	17	34.0	17	34.0
	Lisans	-	-	2	5.7	8	22.9	10	28.6	15	42.9
Aldığım eğitim moda tasarımıda çözüm üretme becerisi kazandırmıştır	Önlisans	-	-	2	4.0	17	34.0	9	18.0	22	44.0
	Lisans	-	-	2	5.7	10	28.6	9	25.7	13	37.1
Aldığım eğitim moda tasarımıda yaratıcılık becerisi kazandırmıştır	Önlisans	-	-	5	10.0	14	28.0	15	30.0	16	32.0
	Lisans	-	-	1	2.9	10	28.6	10	28.6	14	40.0
Aldığım eğitim moda tasarımıda yorumlama becerisi kazandırmıştır	Önlisans	-	-	4	8.0	12	24.0	13	26.0	21	22.0
	Lisans	-	-	-	-	10	28.6	11	31.4	14	40.0
Aldığım eğitim moda tasarımıda değerlendirme becerisi kazandırmıştır	Önlisans	-	-	4	8.0	13	26.0	14	28.0	19	38.0
	Lisans	-	-	-	-	14	40.0	7	20.0	14	40.0

Tablo 2. Alınan Eğitimin İşin Gerektirdiği Yeterlikleri Kazandırma Durumuna İlişkin Verilen Yanıtların Dağılımı

Tablo 2' de verilen yanıtların dağılımı incelendiğinde, alınan eğitimin işin gerektirdiği yeterlikleri kazandırma durumuna ilişkin verilen yanıtlar, önlisans düzeyinde en yüksek oran % 44 ile çözüm üretme, lisans düzeyinde ise en yüksek oran % 54 ile yenilik ve özgünlük yeterliklerinin kesinlikle kazandırıldığını göstermiştir.

Araştırmaya katılan mezunlar, Tablo 1'de iş pozisyonunun gerektirdiği temel yeterlikler olarak önlisans (çözüm üretme, sorgulama, yorumlama, yenilik ve değerlendirme) ve lisans düzeyinde (çözüm üretme, yenilik, yorumlama, değerlendirme ve yaratıcılık) öne çıkan yeterliklerin, alınan eğitimle kazandırıldığı görüşüne sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Değişkenler	Yanıtların Dağılımı	
	Önlisans f	Lisans f
1.Modu tasarımcılarının deneyimlerini paylaşacakları eğitim ortamları yaratılmalı	2	1
2.Tasarımların analizi çalışmalarına yer verilmeli	1	3
3.Uygulamalı eğitime ağırlık verilmeli	6	4
4.Teknik geziler düzenlenmeli	2	-
5.Yeteneğe göre uzmanlaşmaya dayalı bir program yapısı oluşturulmalı	1	3
6.Güncel ders içerikleri oluşturulmalı	2	5
7.Ders saatleri artırılmalı ve içerikler genişletilmeli	3	-
8.Bilgisayarlı tasarım program eğitimi verilmeli	1	1
9.Daha fazla sanatsal uyararla buluşabilecekleri müze, sanat galerisi vb. gezilere yer verilmeli	2	5
10.Okul dışı staj, sektör, tasarımcı vb. işbirliğine dayalı eğitime yer verilmeli	2	8
11.Verilen eğitimin değerlendirilmesi için sınıf veya okul çapında tasarım yarışmaları düzenlenmeli	-	1
12.Proje temelli ders içerikleri oluşturulmalı	1	1
13. Araştırma ve geliştirmeye yönelik proje çalışmalarına yer verilmeli	-	1
Toplam	23	33

Tablo 3.Modu Tasarımında Sanat Eğitiminin Daha Etkili ve Yeterli Hale Getirilebilmesi İçin Neler Yapılabilir? Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

Mezun çalışma grubunun, moda tasarımı eğitiminin daha etkili ve yeterli hale getirilebilmesi için neler yapılabilir? sorusuna verdikleri yanıtlar sonucunda on üç kategori ortaya çıkmıştır. Önlisans düzeyi mezunu 50 katılımcıdan 21 kişi ile % 42, lisans düzeyi mezunu 35 katılımcıdan 23 kişi ile % 65,7 oranında bir katılım sağlanmıştır. Moda tasarımı eğitiminin daha etkili ve yeterli hale gelmesinde, en yüksek tekrara sahip yanıtların, önlisans düzeyinde uygulamalı sanat eğitimi dersleri arttırılmalıdır; lisans düzeyinde okul dışı staj, sektör, tasarımcı vb. işbirliğine dayalı eğitime yer verilmelidir olduğu görülmektedir. Yine yüksek frekansa sahip yanıtlara göre, önlisans düzeyinde ders saatlerinin arttırılıp içeriklerin genişletilmesi; lisans düzeyinde güncel ders içeriklerinin oluşturulması ve daha fazla sanatsal uyararla bir araya gelebilecekleri müze, sanat galerisi vb. yerlere geziler düzenlenmesi moda tasarımı eğitiminin etkili ve yeterli hale gelmesinde katılımcılar tarafından önerilen yanıtlar olmuştur.

Araştırmaya katılan önlisans ve lisans mezunu çalışma grubu, moda tasarımı eğitiminin etkili ve yeterli hale getirilmesi için, okul dışı sektör, tasarımcı, staj vb. işbirliğini, müze, sanat galerisi ve teknik gezileri, ders içeriklerinin güncellenmesini ve uygulamalı sanat eğitimi derslerinin arttırılmasını önermektedir.

#### **4.Tartışma, Sonuç ve Öneriler**

Bu çalışmada, Türkiye’de önlisans ve lisans düzeyinde moda tasarımı alanında verilen sanat eğitiminin sektörde çalışan mezun görüşleriyle değerlendirilmesi ve elde edilen bulgularla daha etkin bir sanat eğitimi için öneriler getirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan önlisans düzeyi mezunlar iş pozisyonlarının, çözüm üretme, sorgulama, yorumlama, yenilik ve değerlendirme yeterliklerini gerektirdiğini ifade etmiştir. Lisans düzeyi mezunlar ise iş pozisyonlarının öncelikli olarak, çözüm üretme, yenilik, yorumlama, değerlendirme ve yaratıcılık yeterliklerini gerektirdiğini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan mezunlar, iş pozisyonunun gerektirdiği, önlisans düzeyinde öne çıkan çözüm üretme, sorgulama, yorumlama, yenilik ve değerlendirme; lisans düzeyinde çözüm üretme, yenilik, yorumlama, değerlendirme ve yaratıcılık, yeterliklerinin alınan eğitim ile kazandırıldığı görüşündedir.

Sektörde çalışan önlisans ve lisans düzeyi mezunların moda tasarımında sanat eğitiminin daha etkili ve yeterli hale gelmesi için görüşleri: okul dışı

sektör, tasarımcı vb ile işbirliğine dayalı eğitime yer verilmeli, uygulama ağırlıklı ders içerikleri oluşturulmalı, fuar, sergi, sanat galerisi, müze vb yerlere geziler düzenlenmeli, güncel tasarımcılar ve hazır giyim sektörünün çalışma biçimleri incelenmeli ve müfredata eklenmeli, uzmanlaşmaya yönelik bir program yapısı ve ona uygun dersler ve içerikleri geliştirilmeli, olmuştur.

Yurtdışında moda tasarımı eğitiminde önde gelen Fashion Institute of Technology, Central Saint Martins, ESMOD, Instituto Marangoni, Bunka Fashion Collage eğitim müfredatı incelendiğinde, Türkiye' de moda tasarımı mezunlarının daha etkin bir sanat eğitimi için önerdikleri eğitim modelini uyguladıkları görülmektedir. Bu okullar kadın giyim, erkek giyim, çocuk giyim, iç giyim, triko tasarım, moda pazarlama gibi alanlarda uzmanlaşmaya dayalı ve moda endüstrisi ağı, stajlar ve proje çalışmaları ile esnek ve kapsamlı bir öğretim sunmaktadır. Çeşitli moda markaları ve moda tasarımcılarıyla işbirlikleri olup, eğitimin yaklaşık yüzde ellisini, öğrencilerin bu marka ve tasarımcılarla gerçekleştireceği proje çalışmaları ve stajlar oluşturmaktadır. Proje süreçleri içerisinde profesyonellerle gerçekleştirilen çalışmalar, araştırma ile öğrencilere, kişisel estetik, yaratıcılık ve özgünlüklerini ortaya koyup geliştirebilecekleri fırsatlar sunmaktadır (Çınar, 2020: 54).

Başaran da (2013: 96) moda resmi dersi öğretim programını öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri ışığında değerlendirdiği çalışmasında, okul dışı sektör ve tasarımcı işbirliğinin gerekliliğini moda resmi dersi için ifade etmektedir.

Uyar (2006: 136) Ankara ilinde bulunan üniversitelerde moda tasarımı eğitimini incelediği çalışmasında, öğrencilerin okullarına tasarımcı ve sektör çalışanının gelmediği ve sektörle işbirliğini yeterli görmedikleri bulgusuna ulaşmaktadır. Uyar'a göre moda tasarımı alanında çalışacak öğrencilerin, bu kişilerin tecrübelerinden faydalanması gerektiği düşünülmektedir. Bunun için de sektörle sürekli işbirliği sağlanmalıdır.

Soysaldı ve Balkanal (2011: 572) Tekstil ve moda sektörüne başarılı tasarımcılar yetiştirmek için önlisans ve lisans programlarında üretim alanlarına göre (lif ve iplik tasarımı-yüzey tasarımı-giysi tasarımı) özel uzmanlık alanları (dokuma, boya, iç giyim, ev tekstili vb) oluşturarak eğitim verilmelidir.

Moda Tasarımı alanında sanat eğitiminin sektörde çalışan mezun görüşleri ışığında değerlendirilmesine yönelik olarak gerçekleştirilen

çalışmada, eğitimin özellikle uygulama ve etkinlikler temelinde eksik görüldüğü sonucuna ulaşılmaktadır. Bu bağlamda, profesyonellerin ve sektörün paydaş olacağı proje, saha uygulamaları, staj, teknik gezi ve etkinlikler ile yapılandırılmış ders içeriklerinin geliştirilip güncellenmesi önerilmektedir.

## Kaynakça

- Akın Z., Ece, Ö. (2015). Sanat Eğitimi Yeniden Düşünürken. Sanat Dünyamız, Sayı 147, 4-15.
- Alp, K.Ö. (2009). Uygulamalı Sanatlar Eğitiminde Tasarım, Yapı, İşlev, Estetik Ve Algı Sorunu. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 1, 48-59.
- Anı, A. S. (2014). Türkiye’de Kız Enstitüleri: Gelenekten Geleceğe. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı 20, 193-216.
- Artut, K. (2001). Sanat Eğitimi Kuramları Ve Yöntemleri. Ankara: AnıYayıncılık.
- Aygül, Z., Özüdoğru, Ş. (2014). Moda Tasarımcısı Olmak: ‘Yeni mezun moda tasarımcıları üzerine söylemsel bir araştırma’. Mediterranean Journal of Humanities, IV/2, 35-49.
- Başaran, B. (2012). Yükseköğretim Lisans Düzeyi Moda ve Tekstil Tasarımı Programında Görsel Sanatlar Eğitiminin Yeri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Başaran, B., Şirin, N. (2013). Moda Ve Tekstil Tasarımı Öğretim Programında Görsel Sanatlar Eğitimi. İdil, Cilt 2, Sayı 6, 71-99.
- Çınar, P. (2020). Moda Tasarımı Alanının İhtiyaç Duyduğu Nitelikte Bireylerin Yetiştirilmesine Yönelik Sanat Eğitimi Alanının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Erinç, S. (1995). Kültür Sanat. İstanbul: Çınar Yayınları.
- Gökay, M. (2004). Modanın Görsel Kültür Ve Sanat Eğitimindeki Yeri. Eğitim ve Bilim. Cilt 29, Sayı 133, 39-46.
- Karasar, N. (2002). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kırıçoğlu, O. T. (2005). Sanatta Eğitim Görmek-Öğrenmek-Yaratmak. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Küçüktepepınar, C. (2014). Sanat Eğitimi Ve Uluslararası Uygulamalar. Erciyes Sanat, Sayı 2, 27-39.
- San, İ. (2003). Sanat Eğitimi Kuramları. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Soysaldı, A.; Balkanal, Z. (2011). Tekstil Yüzey Tasarım ve Eğitim Programlarının İncelenmesi. (ss. 568-574). N. Bayraktar, T.İ. İlisulu, E. Tataroğlu ve P. Türkdemir

(Editörler), I. Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyumu. Erişim adresi: [http://gsf.baskent.edu.tr/kw/upload/324/dosyalar/bildiri\\_kitap\\_2011.compressed\\_v1.pdf?birim=324&menu\\_id=19](http://gsf.baskent.edu.tr/kw/upload/324/dosyalar/bildiri_kitap_2011.compressed_v1.pdf?birim=324&menu_id=19).

Uyar, Ş. (2006). Ankara İlinde Bulunan Üniversitelerde Moda Tasarımı Eğitimi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Yıldırım A.; Şimşek H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yıldırım, Kemal “Meslekive Teknik EğitiminYenidenYapılandırılması” 2017, <[w3.çalışma.org](http://w3.çalışma.org)>, (16.05.2019)